

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΛΙΣΑ

- 185 Άπεις χαημούς και χαλασμούς θά μάθετε από μένα,
 γροικήσει θέλετε πρικιά μαντάτα και θλιμμένα.
 Σήμερον ἤρθασι γραφές πὼς εἶναι ἀποθαμένος
 Ἀρέτας, τῆ βασίλισσας ὁ κύρης <ὁ> ἀξωμένος,
 μὰ ὁ βασιλιὸς τῆ τό 'κρυψε, θαρρῶ, γιὰ νὰ μὴ δώσει
- 190 πρίκα ποσῶς εἰς τὴ χαρὰν ἀποῦ εἶχασι τὴν τόση.
 Καὶ σήμερο ἀπατὰ ἔλαχε κ' εἶπε τῆ κι ἀπατός του
 πὼς ταίρι του τὴν ἤθελεν ὁ φίλος ὁ δικός του,
 κ' ἐτούτῃ ἐμπῆκε εἰσὲ ζηλειά, σὲ ντήρηση καὶ πρίκα
 καὶ μάνητα, ὅπ' οὐδ' ἔβλεπε, μηδὲ καθόλου ἐγροίκα,
- 195 καὶ τόσο πλιά ὅσο τοῦ κυροῦ τὸ τέλος τσ' εἶχε χώσει
 καὶ τέτοιο λόγο νὰ τῆ πεῖ, τσ' ἤθελεν ἀνασώσει
 πόνου ἀφορμὴ καὶ πείραξῃ περισσαν, ἀπ' ἐθάρρου
 πὼς ἀπομένει ἀφορμαρὰ καθάρια μονοτάρου.
 Κι ἀπείτις ἔκλαψε πρικιά κι ἀπελπισμένη ἐθώρειε
- 200 ν' ἀντισταθεῖ τοῦ βασιλιοῦ τάχα πὼς δὲν ἐμπόρειε,
 μὲ τὸ φαρμάκι ἐτέλειωσε τὴν εὐγενειὰ καὶ τάξῃ
 καὶ τὴν τιμὴ ἀποῦ σ' ἄνθρωπον ἢ φύσ' εἶχε φυλάξει.

ΧΟΡΟΣ

- ᾽Ὡ Ἄρετούσα ἀρίζικη, πὼς πέφτου οἱ ἀρετές σου,
 πὼς οἱ ἀθοὶ σου σβήνουσι, χάνονται οἱ χάριτές σου!
- 205 Μὰ ὁ βασιλιὸς βαρὺ χαημὸ σὰν τοῦτο εἶχεν ἀκούσει,
 γὴ δὲν ἀποκοτούσινε νὰ πὰ νὰ τοῦ τὸ ποῦσι;

ΕΛΙΣΑ

Πρίχου τὸ βγενικὸ κορμὶν ἤθελε ξεψυχήσει,
ἔτρεξ' ἐκεῖ ὁ βαρόμοιρος, ὡς τὸ 'θελε γροικήσει,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- 210 κι ὀγιά νεκρή κρατώντας τη: «Γλυκειά, εἶπεν, Ἄρετούσα,
ποιό πράμαν ἐθανάτωσε τὰ κάλλη σου τὰ πλοῦσα,
κ' ἐνέκρωσέ μου τὴν ψυχὴ κ' ἐπῆρε μου τὸ φῶς μου
καὶ μένω στὴν κακομοιριά ξόμπλι ὀλονοῦ τοῦ κόσμου;
Μ' ἂν ἐνεκρώθηκεν ἡ ψὴ σὲ τόση ταραχὴ μου,
γιάντα γροικῶ καὶ ζωντανὸ στέκεται τὸ κορμὶ μου;
- 215 Ἄς νεκρωθεῖ καὶ τὸ κορμὶ γλήγορα, μὴν ἀργήσῃ,
γιατὶ μὲ δίχως τὴν ψυχὴ πλιὸ δὲ μπορεῖ νὰ ζήσει.
Ἄς νεκρωθεῖ, σὰν εἶν' πρεπό, μὲ τὸ δικό μου χέρι
στανιῶς τσῆ τύχης νὰ ἴμεστα κιὰς εἰς τὸν Ἄδη ταίρι».
Κι ὡς τοῦ ἴπε ἡ νένα μὲ ξερὰ χεῖλη καὶ μαυρισμένα
- 220 πῶς τὸ φαρμάκι ἐκ τὸ χρουσὸ λαήνι ἔχει πιωμένα:
«Μὲ τὸ φαρμάκι ἐτύχαινε κ' ἐγὼ νὰ σ' ἀκλουθήξω»,
λέγει, «Ἄρετούσα μου ἀκριβή, τὸν πόνο μου νὰ δείξω·
μὰ γιατί νοῦς βασιλικὸς καὶ μιὰ καρδιὰ ἀνθρωμένη
ἀπὸ φαρμάκι θάνατο δὲν πρέπει ν' ἀνιμένει,
- 225 μὲ τὸ μαχαίρι τῆ ζωὴν ἐτούτη νὰ τελειώσω
σοῦ τάσσω, καὶ τὸ θάνατο ποὺ ἔδωκες νὰ γδικιώσω».
Τότε τὴν εἶδα μὲ πολὺ βάρος κι ἀναντρανίζει
τ' ἀμμάτι' ἀποὺ εἶχε σφαιλιστὰ καὶ τέτοια λόγια ἀρχίζει:
«Νὰ ζιῶ λοιπὸ μοῦ ἐτύχαινε κ' ἐδύνετο ἡ ψυχὴ σου
- 230 νὰ μ' ἀποβγάλεις νὰ ἴμαι ἀλλοῦ κι ὄχι ποτὲ δική σου;
Ἐγὼ δὲν εἶχα μπόρεση νὰ ζήσω διχωστὰς σου,
νὰ ἴμαι στὴν καταφρόνεση, νὰ ἴμαι στὴν ὄργητά σου,
καὶ πλι' ἀλαφρὸ μοῦ φάνηκε, καρδιά μου, ν' ἀποθάνω,
παρὰ νὰ ζιῶ, νὰ στοχαστῶ μὴν ὄρα πῶς σὲ χάνω».
- 235 Κι ὁ βασιλιὸς λυπούμενος, «κ' ἐγὼ δὲν ἀποθαίνω»,
τσῆ ἴπεν, «ἀποὺ στοχάζομαι πῶς δίχως σου ἀπομένω;
ἽΩ, μὴν τ' ὀρίσου οἱ οὐρανοὶ νὰ ζιῶ στὸν κόσμον πλιά μου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

240 με δίχως τὴν ἀγάπη σου, δίχως ἐσέ, καρδιά μου,
καθὼς ποτὲ ἀπὸ λόγου μου δὲ σ' εἶχα ξεχωρίσει,
ἂν ἔν' κι ὁ Χάρος τὴ ζωὴν ὀμπρὸς δὲ μοῦ ἔχε λύσει.
Ὁ θάνατός σου τὸ λοιπὸ, ξεῦρε, μὲ θανατώνει
κι ἂν ἔν' κι ὁ πόνος μου εἶν' ἀργιός, τὸ σίδερο ἀποσώνει».
Κ' ἡ Ἄρετούσα ἀκούγοντας τὴν πρίκα του τὴν τόση,
τὸ πὼς ἀπόθαινε εἶδαμε πολλὰ νὰ μεταγνώσει,
245 καὶ μ' ἕναν ἀναστεναγμὸ βαρὺ τ' ἀπιλογᾶται,
ἀποῦ ἔδειχνε τὸ βασιλιὸ π' ἄφηνε πὼς λυπᾶται,
καὶ λέγει, «ἀπέιτις μοῦ ἡμελλε, ταίρι γλυκότατό μου,
κ' ἐσένα καὶ τὸ σπλάχνος σου χάνω μὲ θάνατό μου,
κιὰς ἄς τελειώσει μοναχὸ τσῆ δόλιας τὸ κορμί μου,
250 νὰ ζεῖ τὸ κάλλιο μερτικόν, ἀποῦ ἔσ' ἐσύ, ψυχὴ μου,
γιατὶ δὲν εἶμαι ὀλοτενιας τότες ἀποθαμένη,
ἀπείς τὸ πνεῦμα ζωντανὸ στὸν κόσμον ἀπομένει».
Μὰ ὁ Ροδολίνος μὲ γλυκιὰ κανάκια, «Μὴ φοβᾶσαι»,
τσῆ ἔπεν, «ἠγάπημένη μου, κι ὡσὰν καλύτερὰ ἔσαι
255 γρήγορ' ἄς κρᾶξου τσι γιατροὺς καὶ τὰ βοτάνια ἄς βροῦσι
τῶ φαρμακιῶν ὀγλήγορα σιμά τως νὰ βαστοῦσι».
Μὰ ἔσφανε ὁ κακορίζικος κ' ἡ ἴδια τοῦ εἶπε: «Σφάνεις,
σφάνεις, ἀφέντη μου ἀκριβέ, μ' ἀπὰ πολλὰ μὲ χάνεις.
Ὁ θάνατος ἐκέπασε τ' ἀμμάτια τὰ δικά μου,
260 ἢ γλώσσα μου ἐξεράθηκε, σβένετ' ἢ ἀναπνιά μου,
καὶ σίμωσε τὸ χέρι σου, δός μου νὰ τὸ φιλήσω,
τὴν ὕστερη παρηγοριὰ παίρνοντας νὰ σ' ἀφήσω».
Κ' ἐκεῖνος μὲ τὰ δάκρυα του ποὺ ἐτρέχα ὡσὰν ποτάμι
τὸ πρόσωπό του ἐσίμωσε στὸ πρόσωπό τση ἀντάμι
265 κ' ἐδῶκα τὰ ὕστερα φιλιὰ μὲ λόγια νὰ πονέσει
πάσ' ἄπονος, ποὺ ἐκάμασιν ὄλους ἐκεῖ νὰ κλαῖσι.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

270 Μ' άπεις έπαραπάσασι λίγο τὰ κλάηματά τως,
καὶ τσι δαρμούς τοῦ στήθου τως τ' ἀμμάτια τὰ δικά τως,
ὄλοι με λύπηση ἄμετρη τ' ἀργυροπρόσωπό τση
ἐστέκα κ' ἐστοχάζουντα νὰ δοῦ τὸ θάνατό τση.

Κι ὡσὰ φωτιά, ἀπὸ φαίνεται πὼς ἀπατή τση σβήνει
ἀγάλια ἀγάλια, λείποντας ξύλα ἀπὸ τὸ καμίνι,
ἔστ' ἡ ζωὴ τση ἐτέλειωσε με δίχως νὰ χλωμιάνει,
μὰ πλιά λαμπρὴ κι ἀσπρύτερη παρὰ τὸ χιόνι ἐφάνη·
275 κ' ἀκουμπιστὴ τ' ἀμμάτια τση γλυκιὰ ἤθελε σφαλίσει,
καί, πρὶν τοῦ ἡλίου, τὸ λαμπρὸ φῶς τση εἶχε κάμει δύση·
κι ὁ θάνατος ἀπάνω τση φύση ἄλλαξε καὶ γνώμη
κ' ἔδειξεν ὁμορφύτερος ὡς δὲν ἐφάνη ἀκόμη.

ΧΟΡΟΣ

280 Ὅϊμένα, πὼς ἠκούσαμε με λύπη καὶ πολὺ μας
πόνο, μαντάτο σὰν αὐτὸ πὸν εἰς δάκρυα προσκαλεῖ μας!

ΕΛΙΣΑ

Πάσ' ἕνας σας τὸ κάμωμαν ὄλον ἀπείσ ἀκούσει,
τ' ἀμμάτια σας ἀπαρθινὰ κλάηματα δὲν κρατοῦσι.

ΧΟΡΟΣ

285 Πέ μας, παρακαλοῦμε σε, κι ὅ,τι ἄλλον ἀπομένει,
κιὰς τέτοια ἀθιβολὴ σωστὰ νὰ ἔχομεν ἀκουσμένη,
καὶ εἰπέ μας ποῦ εἶν' κι ὁ βασιλιός, τί 'ν' ἀποκαμωμένος;

ΕΛΙΣΑ

Ὁ βασιλιὸς ὅπου ἤθελεν, ἐκεῖ ἔφταξε ὁ καημένος.

ΧΟΡΟΣ

Θλίβεται τάχατες πολλὰ; Ποιοὶ 'ναι εἰς τὴ συντροφιά του;

ΕΛΙΣΑ

Ἀπὸ τὴ θλίψη κείτεται με τὴ βασίλισσά του.

ΧΟΡΟΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Πῶς κείτεται;

ΕΛΙΣΑ

290 Μὲ τὴ νεκρὴν εἶναι κ' οἱ δυὸ εἰς μιὰ κλίνη,
νεκρὸς κ' ἐκεῖνος κατὰ πῶς εἶναι νεκρὴ κ' ἐκεῖνη.

ΧΟΡΟΣ

Ὁ βασιλιὸς εἶναι νεκρός; ὦ Μέμφη, ἡ ἐπαρχιά σου
πῶς ἔπεσε κ' οἱ γάμοι σου σὲ ζόδια πῶς ἀλλάσσου!
Αἴγυπτος, κακὸ τό 'παθες καὶ τίς νὰ σὲ φυλάξει,
γὴ ποιὸς ἀποῦ τσι βασιλιούς δὲ θέλει σὲ πειράξει;
295 Μὰ αὐτὸ τὸ θάνατο, ἀποῦ λές, τί πράμα τοῦ 'χε φέρει
κ' ἐτέλειωσε ἔτσι ὀγλήγορα σήμερο τέτοιο ταίρι;

ΕΛΙΣΑ

Ἀπείτις ἡ βασίλισσα, σὰν εἶπα, εἶχε ἀποθάνει,
τὸ νοῦ του ὅλοι ἐκρατούμανε ὁ βασιλιὸς πῶς χάνει,
γιατὶ ὡσὰ λίθος ἔμεινε, κ' ἡ ὄψη καὶ τὸ φῶς του
300 ἀλλάξασι, κ' ἐκλαῖγαν τὸν ὅσοι κι ἂν ἦσα ὀμπρός του.
Μὰ εἰς λίγο, ὡς ἐσυνήφερε, τὸ καλαμάρι πιάνει
καὶ τὸ χαρτί, καὶ μιὰ γραφὴ τὸν εἶδαμε καὶ κάνει,
κ' ἓνα του δοῦλον ὄρισε νὰ πάγει νὰ τὴ δώσει
τοῦ βασιλιοῦ τσῆ Πέρσιας, στὴ Μέμφη ἀπείτις σώσει·
305 κ' ἐτότες μὲ πολλὴν ἀντρείαν, ὡς νὰ ἦτον ὀχουθρός του,
γδύνει τὸ ἴδιο του σπαθὶ καὶ σφάζεται ἀπατός του,
δίχως ν' ἀλλάξει ἡ ὄψη του, μὲ δίχως νὰ μιλήσει,
κι ὥστε νὰ τὸ γροικήσομεν ἤθελε ξεψυχήσει·
κι ὅλοι πολλὰ ἐτρομάξαμε κ' ἐχάσαμε τὸ νοῦ μας
310 χάμαι νὰ ἰδοῦμε τὸ κορμί, νεκρό, τοῦ βασιλιοῦ μας·
κ' ἐκεῖ ζιμιὸ ἐξαπλώσασι πανιὰ χρουσὰ κ' ἐθέκα
κ' ἐκεῖνον καὶ τὴν ὀμορφὴ καὶ φημιστὴ γυναῖκα·
κ' ἡ Ροδοδάφνη ὡς ἤκουσε τὰ κλάηματα, νὰ μάθει

315 τὸτ' ἔτρεξε, καὶ τσὶ νεκροὺς ὡς εἶδε ἢ δόλια, ἐχάθη
κι «οἰμένα» ὡς εἶπε δυνατά, πάραυτας εἶχε πέσει,
κι ἀποθαμένη ὅσοι ἔν' ἐκεῖ ἄσφαλτα τήνε λέσι.
Τότες κ' ἐμένα ἐστείλασι νὰ βρῶ τὴ γρὰ νὰ δράμει,
ὅ,τι ναι χρειαζόμενο γλήγορα νὰ τὸ κάμει.
Καὶ πάγω δὲν ἀργιώντας πλιὰ πρὶ ὃ ἥλιος βασιλέψει,
320 νὰ μὴν εἰποῦσι στὴ δουλειὰ τούτη πὼς εἶχα ὀκνέψει.
ΧΟΡΟΣ
ἽΩ μέρα κακορίζικη, ὦ μέρα ἀσβολωμένη,
ὦ χώρα, χήρα ἀπόμεινες καὶ κλαῖγε πρικαμένη.

Μάρθα Αποσκήτη επιμ., *Ροδολίνος, τραγωδία Ιωάννη Ανδρέα Τρωίλου (17ου αιώνα)*, πρόλ. Στυλιανός Αλεξίου, Στιγμή, Αθήνα 1987.